

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Tomáše Foltase a soudců Davida Hipšra a Lenky Krupíckové v právní věci žalobců: **a) F. S., b) L. S.**, oba zastoupeni JUDr. Josefem Moravcem, advokátem se sídlem Velké náměstí 135/19, Hradec Králové, proti žalovanému: **Krajský úřad Jihomoravského kraje**, se sídlem Žerotínovo nám. 3, Brno, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 31. 8. 2023, č. j. 62 A 97/2021-115, o vyloučení soudce Nejvyššího správního soudu JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., ve věci vedené u tohoto soudu pod sp. zn. 8 As 210/2023,

t a k t o :

Soudce Nejvyššího správního soudu JUDr. Petr Mikeš, Ph.D., **je vyloučen** z projednávání a rozhodování věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 8 As 210/2023.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Žalobci podali k Nejvyššímu správnímu soudu kasační stížnost proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 31. 8. 2023, č. j. 62 A 97/2021-115. Kasační stížnost byla přidělena k projednání a rozhodnutí osmému senátu Nejvyššího správního soudu, jehož členem je soudce JUDr. Petr Mikeš, Ph.D. Ten oznámením ze dne 26. 6. 2024 sdělil předsedovi Nejvyššího správního soudu skutečnosti, které by podle jeho názoru mohly představovat důvod pro jeho vyloučení z projednávání a rozhodování této věci ve smyslu § 8 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále též „s. ř. s.“).

[2] Soudce konkrétně uvedl, že se pracovně a částečně i osobně mnoho let zná se zástupcem stěžovatelů, JUDr. Josefem Moravcem. Je společníkem advokátní kanceláře, ve které působil do konce roku 2013 jako společník také soudce Petr Mikeš. Se zástupcem stěžovatelů si tyká, nicméně v současné době se s ním vídá pouze příležitostně (vánoční večírky kanceláře a v roce 2023 oslava narozenin několika společníků). Mohlo by tak být sporné, zda lze tyto vztahy považovat za natolik intenzivní, aby zakládaly důvod podjatosti. V užším kontaktu je však soudce s jiným společníkem kanceláře, a to s Mgr. Michalem Štrofem. Vztahy s ním jsou přátelské, udržují pravidelný kontakt alespoň telefonicky. Osobně se setkávají minimálně na oslavách narozenin, ale zpravidla častěji. Navzájem

se znají i jejich rodiny, společně se také zúčastnili „OCR závodů Gladiator Race“ (naposledy v roce 2022) a mají v plánu v účasti na nich v budoucnu pokračovat. Společně s dalšími osobami se zúčastnili také dovolené v letech 2019 až 2021. Soudce Petr Mikeš dále poznamenal, že intenzivnější vztah jej sice pojí s jiným společníkem advokátní kanceláře, než je zástupce stěžovatelů, nicméně objektivně nahlíženy by tyto vztahy s jiným společníkem advokátní kanceláře mohly být veřejností vnímány jako ohrožení nestrannosti. Soudce proto shrnul, že subjektivně se podjatý necítí, nicméně je toho názoru, že existuje důvod jeho podjatosti ve smyslu § 8 odst. 1 s. ř. s., a proto zde jsou dány objektivní důvody pro jeho vyloučení.

[3] Předseda Nejvyššího správního soudu dospěl k závěru, že není dán důvod k vyloučení soudce Petra Mikeše z důvodu podjatosti dle § 8 odst. 1 s. ř. s. Postoupil proto věc podle § 8 odst. 3 téhož zákona k rozhodnutí (jinému) senátu Nejvyššího správního soudu.

[4] Rozhodující senát zaslal oznámení soudce k vyjádření účastníkům řízení, ti však této možnosti nevyužili.

II.

[5] Nejvyšší správní soud předesílá, že usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 3. 2024, č. j. Nao 49/2024-50, byl soudce Petr Mikeš vyloučen z projednávání a rozhodování věci sp. zn. 8 As 38/2024, a to na základě téměř identických skutečností, které uváděl i v této věci (věci se lišily pouze v tom, že stěžovatele zastupoval JUDr. Perthen, MBA, a nikoliv JUDr. Moravec, tedy jiný společník předmětné advokátní kanceláře, ve které v minulosti působil i Petr Mikeš; vztah k označeným zástupcům, jakož i k Mgr. Štrofovi byl ze strany Petra Mikeše popisován shodně). S přihlédnutím k uvedenému a v zájmu zachování jednoty rozhodování (§ 12 s. ř. s.) nyní rozhodující senát neshledal důvod se od tam vyslovených závěrů odchýlit a plně je přejímá i pro tuto věc.

[6] Podle § 8 odst. 1 s. ř. s. jsou soudci vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, *„jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučení jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech“*.

[7] Z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu (viz usnesení ze dne 18. 2. 2010, č. j. Nao 2/2010 - 91, ze dne 17. 6. 2015, Nao 135/2015 - 59, ze dne 28. 5. 2020, č. j. Nao 68/2020 - 55, ze dne 18. 2. 2021, č. j. Nao 180/2020 - 23) i Ústavního soudu (viz např. nálezy ze dne 22. 2. 1996, sp. zn. III. ÚS 232/95, nebo ze dne 3. 7. 2001, sp. zn. II. ÚS 105/01) vyplývá, že rozhodnutí o vyloučení soudce představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Postup, kterým je věc odnímána příslušnému soudci a přikázána soudci jinému, je proto nutno chápat jako výjimečný.

pokračování

[8] Na druhou stranu je nutno podotknout, že neodmyslitelnou součástí práva na spravedlivý proces je požadavek nestrannosti a nezávislosti rozhodujícího soudu, který je jedním z hlavních předpokladů pro důvěru jednotlivců v právo a právní stát (čl. 1 odst. 1 Ústavy). Požadavek nestrannosti chrání důvěru, kterou by měly soudy v demokratické společnosti vzbuzovat jak u účastníků řízení, tak i u veřejnosti. V případě rozhodování o vyloučení soudce proto nelze vycházet ze subjektivního přesvědčení účastníků řízení či soudce o jeho podjatosti či naopak nestrannosti, ale z existence objektivních okolností, které jsou způsobilé vyvolat oprávněné pochybnosti o nezáujatosti soudce v konkrétním případě. V úvahu je přitom nutné vzít nejenom to, jak se tyto okolnosti jeví účastníkům řízení a rozhodujícímu soudci, nýbrž také objektivní „zdání nestrannosti“, tzn. to, jak by se nestranné rozhodování jevílo nezaujatému vnějšímu pozorovateli. Taková úvaha pak musí vycházet z rozboru skutečností, které k pochybnostem o nestrannosti soudce vedly (nálezy Ústavního soudu ze dne 27. 11 1996, sp. zn. I. ÚS 167/94, nebo ze dne 3. 7. 2001, sp. zn. II. ÚS 105/01).

[9] Optikou výše uvedených kritérií posoudil Nejvyšší správní soud skutečnosti uváděné v oznámení soudcem Petrem Mikešem a shledal, že jsou dány důvody pro jeho vyloučení.

[10] Stěžovatelé jsou v řízení ve věci sp. zn. 8 As 210/2023 zastoupeni advokátem, který je společníkem advokátní kanceláře, v níž soudce Petr Mikeš v minulosti působil jako společník. S tímto zástupcem se osobně zná, tyká si s ním a vídá se s ním pouze příležitostně. Úzké a intenzivní přátelské vztahy jej však pojí s dalším společníkem téže advokátní kanceláře, se kterým společně tráví letní dovolené, účastní se sportovních akcí atd. Jinak řečeno, vztah k zástupci stěžovatelů lze vnímat spíše jako profesní, naopak intenzivní přátelský vztah udržuje soudce s advokátem, který sice není zástupcem stěžovatelů v této věci, avšak působí ve stejné advokátní kanceláři jako on. Rozhodující senát dospěl k závěru, že tyto skutečnosti by samy o sobě nemusely vést k vyloučení soudce, avšak ve svém souhrnu zakládají pochybnosti o nepodjatosti a vedou k jeho vyloučení.

[11] Judikaturou již bylo dovozeno, že pokud se vztah soudce k účastníkovi řízení či jeho zástupci pohybuje v mezích kolegiální známosti, byť se s nimi i mimo vlastní výkon soudcovské funkce stýká nebo si s nimi dokonce i tyká, není to důvodem pro jeho vyloučení z rozhodování. Vztah, který nepřekračuje standardní profesionální, resp. kolegiální známost v rámci soudcovského stavu, není objektivním důvodem pro založení pochybností o nepodjatosti rozhodujícího soudce, přičemž s výkonem funkce soudce je spjat požadavek na to, aby se soudce byl schopen oprostit od nepatřičných vnějších vlivů na jeho rozhodovací činnost a méně intenzivní vlivy musí být schopen odfiltrovat s ohledem na nároky své profese (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 3. 2013, č. j. Nao 86/2014-15, nebo ze dne 13. 2. 2019, č. j. Nao 19/2019-17). Za relevantní skutečnost nepovažoval kasační soud ani tykání, jelikož jde o pravidelný průvodní jev kolegiálních vztahů. Pokud intenzita rušivých vlivů nedosáhne určité kritické úrovně, nemohou vzniknout legitimní pochybnosti o tom, že soudce není schopen dostát požadavkům na nezávislé a nestranné rozhodnutí, které jsou na něj kladeny a kterých si musí být vědom (srov. též usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2013, č. j. Nao 41/2013-56, nebo ze dne 12. 4. 2018, č. j. Nao 55/2018-47).

[12] Takto lze charakterizovat vztah soudce Petra Mikeše k samotnému zástupci stěžovatelů JUDr. Josefu Moravcovi. Naopak vztah ke společníkovi stejné advokátní kanceláře Mgr. Michalu Štrofovi výrazně překračuje meze profesního vztahu a byl by nepochybně důvodem pro vyloučení soudce, pokud by byl sám tento advokát zástupcem stěžovatelů (srov. usnesení ze dne 24. 10. 2023, č. j. Nao 176/2023-37). Nejvyšší správní soud má však za to, že samotná skutečnost, že soudce udržuje přátelské vztahy s některým ze společníků advokátní kanceláře, jejímž společníkem je i zástupce účastníka řízení, ještě v obecné rovině nemusí vést k vyloučení soudce z rozhodování. V každém jednom případě bude vždy záviset na celkové intenzitě těchto vztahů, nikoliv pouze na skutečnosti, že advokáti působí v jedné advokátní kanceláři, ať už jako její společníci, trvale spolupracující advokáti či zaměstnanci. Takovou intenzitu, která již zakládá pochybnosti, shledal Nejvyšší správní soud například v případě, kdy osobu zúčastněnou na řízení zastupoval společník advokátní kanceláře, jejímž dalším společníkem je bratr soudce, a sám soudce před svým jmenováním v této advokátní kanceláři sám působil (usnesení ze dne 31. 1. 2024, č. j. Nao 4/2024-12).

[13] V daném případě je podstatná kumulace vztahů, které pojí soudce Petra Mikeše k zástupci stěžovatelů. Ta je podle názoru soudu ve svém souhrnu natolik intenzivní, že zavrhuje pochybnosti o jeho nepodjatosti. Jak již soud uvedl, zástupce stěžovatelů je společníkem advokátní kanceláře, v níž soudce v minulosti sám působil, soudce s tímto zástupcem udržuje spíše profesionální vztahy, avšak současně jej pojí intenzivní přátelství s dalším společníkem téže advokátní kanceláře. Každá z těchto skutečností by sama o sobě nemusela vést k vyloučení soudce, avšak nahlíženy ve svém souhrnu již vytvářejí objektivní důvody pochybností o jeho nepodjatosti (srov. i bod 13 usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 3. 2024, č. j. Nao 49/2024-50).

[14] S ohledem na to dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že soudce JUDr. Petr Mikeš, Ph.D., je vyloučen z projednávání a rozhodování věci specifikované ve výroku tohoto usnesení.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. srpna 2024

Tomáš Foltas
předseda senátu